

Moški imajo večji ogljični odtis

Piše: dr. Lučka Kajfež Bogataj

Besede, kot sta »skrb za« ali »varstvo«, v družbah, kjer se še vedno odraža patriarhalna kultura, nehotе povezujemo s tradicionalno ženskimi opravili. Raziskave kažejo, da prav to, da skrbstvena opravila, ki skladno s tradicionalnimi spolnimi vlogami pritičejo ženskam, vpliva na pogled moških na varstvo okolja, ki naj ne bi bilo dovolj »možato«, zato reševanja okoljskih kriz ne prepoznajo kot svoje prioritete. Večina žensk zato v primerjavi z moškimi troši naravne vire na bolj trajnosten način in so tudi bolj pripravljene ukrepati za ohranitev okolja. Če bi skrajno poenostavili dejstva, lahko rečemo, da moški manj kot ženske reciklirajo, bolj smetijo in imajo večji ogljični odtis.

Seveda samo s pojmom »možatos-ti« ne moremo razložiti, zakaj

se na področju okolja in še zlasti podnebnih sprememb ne kaže niti enakopravnost, kaj šele enakost spolov. Globalno gledano so namreč največji sovražniki okolja revščina, neznanje in nezmožnost vplivanja na politične odločitve. Žal imajo ženske slabši dostop do finančnih virov in lastniških pravic. Čeprav nas je polovica, imamo v lasti manj kot en odstotek svetovnih virov

in delež žensk med najbolj revnimi na svetu, ki živijo z manj kot enim evrom na dan, je kar 70-odstoten, čeprav naredijo dve tretjini vsega dela. Gre za neplačane delovne ure varstva otrok in pomoči starejšim ter upravljanje gospodinjstva. Neverjetno, a resnično – ženske opravijo na svetovni ravni dve tretjini vseh delovnih ur za samo desetino svetovnega prihodka. Med okoljskimi begunci je 80 odstotkov žensk in imajo ob podnebnih katastrofah do petkrat večjo stopnjo smrtnosti kot moški. Žal je med nepismenimi na svetu dve tretjini žensk, so tudi manj izobražene in težje dostopajo do informacij, kar je usodno v nujnih primerih, kakršne so naravne nesreče. Podnebne spremembe ženske prizadenejo veliko bolj kot moške: na primer ženske morajo zaradi suše in pomanjkanja vode ali neugodnih vremenskih razmer, ki so posledica podnebnih sprememb, delati več, da priskrbijo vodo, hrano in energijo. V deželah v razvoju skoraj tri četrtine zaposlenih žensk dela v kmetijstvu in pridelava večino hrane. Zapostavljenost žensk glede okolja je ironična, saj ženske nosijo relativno večjo odgovornost pri vsakdanjih odločitvah glede potrošnje.

In koliko ženske vplivajo na politične odločitve glede okolja? Tudi v razvitem svetu in celo v Evropi se izkaže, da bore malo. Tako kot pri političnih in ekonomskih odločitvah so ženske praviloma premalo zastopane tudi na področju okolja, pa naj gre za zakonodajo, energetske ali prometne politike. Delež žensk v parlamentih na svetovni ravni je pod petino, delež žensk ministric pa pod desetino. Tudi udeležba spolov pri dosedanjih podnebnih pogajanjih ni uravnotežena. Med vodji delegacij na pogajanjih je manj kot četrtina žensk, med delegati pa okoli tri desetine. Tudi v okoljski diplomaciji je žensk malo, čeprav bi bile lahko kot »mehka sila« zelo učinkovite. Ena od skandinavskih evropskih poslank je nekoč duhovito zapisala, da o okoljski zakonodaji odločajo le beli, zdravi, heteroseksualni moški s stalno zaposlitvijo. A šalo na stran: koliko direktorjev pregovornikov, termoelektrarn, naftnih družb, cestnih prevoznikov in avtomobilskih koncernov pa pravzaprav imamo? Tudi ti, poleg uradne politike, ali morda predvsem ti, odločajo o prihodnosti okolja. Delež žensk, zaposlenih v energetske sektorju na primer v Sloveniji, je le borih 17 odstotkov. Statistika pa potrjuje, da vsak odstotek povečanja deleža ženskih vodij v podjetju

vodi v vsaj pol odstotka zmanjšanja izpustov CO₂. Učinek je statistično značilen, tudi ob upoštevanju institucionalne razlike zaradi bolj patriarhalnih in hierarhičnih kultur. Spolna raznolikost na vodstveni ravni ima močnejši vpliv na blaženje podnebnih sprememb, če so ženske dobro zastopane tudi zunaj organizacije, npr. v političnih institucijah in civilnodružbenih organizacijah. Podjetja z večjo spolno raznolikostjo so v zadnjem desetletju zmanjšala svoje izpuste CO₂ za približno 5 % bolj kot podjetja z več moškimi vodji.

Seveda ne moremo trditi, da bi okoljski problemi izginiti, če bi bile ženske premožnejše, bolj izobražene in na vodilnih mestih v politiki. Bile pa bi veliko manj ranljive zaradi okoljskih problemov in s tem bi se izboljšala tudi kakovost življenja vsaj milijarde njihovih otrok po svetu. Gre bolj za vprašanje okoljske pravičnosti in pa še bolj za vprašanje učinkovitosti. Ženske so namreč prav zaradi tega, ker jim je v družbi skozi čas pripadel drugačen položaj kot moškim, pridobile drugačne izkušnje in razvile druge spretnosti in vrednote, ki so v današnjem svetu izredno potrebne. So polovica prebivalstva z nesporno močjo delovanja in vpliva. Škoda je izgubljenih priložnosti, ki jih prinaša upoštevanje žensk: če pri reševanju okoljske krize izpustimo polovico državljanov tega sveta, se odrečemo ogromni zakladnici znanj, idej, ukrepov in vzvodov. ■